

Wyrok z dnia 4 lutego 1999 r.

II UKN 456/98

Bez względu na datę wydania decyzji przyznającej prawo do renty rodzinnej obowiązek ubezpieczenia społecznego rolnika nie może ustać przed końcem kwartału, w którym ubezpieczony nabył prawo do tego świadczenia.

Przewodniczący: SSN Jerzy Kuźniar, Sędziowie SN: Teresa Romer (sprawozdawca), Stefania Szymańska.

Sąd Najwyższy, po rozpoznaniu w dniu 4 lutego 1999 r. sprawy z wniosku Henryki P. przeciwko Kasie Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego-Oddziałowi Regionalnemu w K. o ustalenie nieistnienia obowiązku ubezpieczenia, na skutek kasacji organu rentowego od wyroku Sądu Apelacyjnego w Krakowie z dnia 19 maja 1998 r. [...]

o d d a l i ł kasację.

U z a s a d n i e n i e

Sąd Apelacyjny w Krakowie wyrokiem z dnia 19 maja 1998 r. oddalił apelację Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego-Oddziału Regionalnego w K. od wyroku Sądu Wojewódzkiego-Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Kielcach z dnia 10 lipca 1997 r. W uzasadnieniu wyroku Sąd Apelacyjny podał, że zaskarżonym wyrokiem Sąd Wojewódzki zmienił decyzję organu rentowego z dnia 24 kwietnia 1997 r., którą wnioskodawczyni Henryka P. została wyłączona z ubezpieczenia społecznego rolników z dniem 1 lipca 1997 r. z równoczesnym zobowiązaniem jej do zapłacenia składek na to ubezpieczenie za II kwartał 1997 r. Sąd Wojewódzki ustalił, że wnioskodawczyni, podlegającej od dnia 1 grudnia 1994 r. na wniosek ubezpieczeniu społecznemu rolników, została przyznana renta rodzinna po mężu. Rentę tę zaczęła pobierać od dnia zgonu męża - od 14 marca 1997 r.

Zdaniem Sądu Wojewódzkiego, które całkowicie podzielił Sąd Apelacyjny, z chwilą ustalenia prawa wnioskodawczyni do renty rodzinnej ustał obowiązek ubezpieczenia rolnego (art. 7 i 16 ustawy z dnia 20 grudnia 1990 r. o ubezpieczeniu społecznym rolników - jednolity tekst: Dz.U. z 1998 r. Nr 7, poz. 25).

Dlatego też brak jest podstaw prawnych do obciążenia wnioskodawczyni składką na ubezpieczenie społeczne rolników za II kwartał 1997 r. Sąd Apelacyjny uznał, że dokonana przez Sąd pierwszej instancji interpretacja przepisów ustawy z dnia 20 grudnia 1990 r. o ubezpieczeniu społecznym rolników była prawidłowa a apelacja, w której organ rentowy powołał się na przepis art. 3a ust. 4 tej ustawy, jest bezpodstawna, albowiem przytoczono w niej tylko część tego przepisu.

W kasacji organ rentowy zarzucił wyrokowi Sądu Apelacyjnego naruszenie prawa materialnego przez błędną wykładnię art. 3a ust. 4 ustawy z dnia 20 grudnia 1990 r. o ubezpieczeniu społecznym rolników, wniósł o uchylenie tego wyroku i poprzedzającego go wyroku Sądu Wojewódzkiego i ustalenie, że wnioskodawczyni z mocy ustawy podlegała w drugim kwartale 1997 r. ubezpieczeniu społecznemu rolników.

Sąd Najwyższy rozważył, co następuje:

Przepis art. 3a ust. 4 ustawy z dnia 20 grudnia 1990 r. o ubezpieczeniu społecznym rolników (jednolity tekst: Dz.U. z 1998 r. Nr 7, poz. 25), którego naruszenie zarzuca w kasacji organ rentowy, przewiduje, że ubezpieczenie ustaje z końcem kwartału, w którym ustały okoliczności uzasadniające podleganie ubezpieczeniu społecznemu z tym, że jeżeli złożony został wniosek o rentę lub emeryturę, obowiązek ubezpieczenia ustaje z końcem kwartału, w którym wydana została decyzja o przyznaniu świadczenia, jednak nie wcześniej niż z końcem kwartału, w którym ubezpieczony nabył to prawo. Interpretacja tego przepisu dokonana przez Sąd Apelacyjny odpowiada jego literalnej treści a także jego celowi. Przepis ten stanowi przede wszystkim (ust. 1), że ubezpieczenie ustaje z końcem kwartału, w którym ustały okoliczności uzasadniające podleganie ubezpieczeniu. W przypadku wnioskodawczyni okolicznością tą było przyznanie jej renty rodzinnej z pracowniczego systemu ubezpieczenia społecznego od dnia 14 marca 1997 r. Od tej daty została ona objęta pracowniczym systemem ubezpieczenia. Poza sporem pozostaje, że prawo do renty rodzinnej wnioskodawczyni nabyła w pierwszym kwartale 1997 r.

Wnioskodawczyni podlegała ubezpieczeniu społecznemu rolników na wniosek (art. 3 ust. 1 ustawy), a tym samym, mogła w każdym czasie odstąpić od tego ubezpieczenia, składając w tej sprawie oświadczenie (art. 3 ust. 4 ustawy). Interpretacja art. 3a ust. 4 ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników została dokonana przez Sąd Apelacyjny niewadliwie. Logiczna interpretacja tego przepisu wskazuje, że decydujący dla ustania obowiązku ubezpieczenia jest moment nabycia prawa do renty. Skoro w pierwszej części tego przepisu ustawodawca stanowi, że obowiązek ubezpieczenia ustaje z końcem kwartału, w którym została wydana decyzja, a następnie zastrzega, że nie może to nastąpić przed końcem kwartału, w którym ubezpieczony nabył prawo do renty lub emerytury daje wyraz temu, że momentem decydującym jest nabycie prawa do świadczenia, a nie wydanie decyzji. Bez względu na datę wydania decyzji obowiązek ubezpieczenia nie może ustać przed końcem kwartału, w którym ubezpieczony nabył prawo do emerytury lub renty. Cel takiej regulacji jest czytelny - nie można wyłączyć z ubezpieczenia takiej osoby, której wydano decyzję, ale data wydania decyzji nie pokrywa się z datą nabycia prawa do świadczenia. Równocześnie brak jest podstaw prawnych do jednoczesnego podlegania ubezpieczeniu rolniczemu i pobierania renty, a do tego prowadziłyby podzielenie stanowiska organu rentowego.

Interpretacja przyjęta przez Sąd Apelacyjny koresponduje z treścią art. 7 ust. 3 i art. 16 ustawy z dnia 20 grudnia 1990 r., na które to przepisy powołał się Sąd Wojewódzki w uzasadnieniu swego wyroku. Zgodnie z tymi przepisami ubezpieczeniu emerytalno-rentowemu z ustawy nie podlega osoba, która ma ustalone prawo do emerytury lub renty. W przepisach tych decydujące znaczenie ma nabycie prawa do emerytury lub renty, a nie data wydania decyzji.

Kierując się powyższymi względami Sąd Najwyższy orzekł jak w sentencji.

=====